

Magdalena Wasylkowska
Uniwersytet Wrocławski

Regulacje prawne w 6. i 7. Programie Ramowym Unii Europejskiej – podobieństwa i różnice

1. Wprowadzenie

Siódmy Program Ramowy w zakresie badań i rozwoju technologicznego¹ jest największym mechanizmem finansowania i kształtowania badań naukowych na poziomie europejskim. Jest to program siedmioletni (2007–2013) o budżecie wynoszącym prawie 54 mld euro, co przy obecnych kosztach stanowi wzrost o około 63% w porównaniu z Szóstym Programem Ramowym².

Siódmy PR jest podstawowym instrumentem realizacji celu strategicznego, jaki wyznaczyła w marcu 2000 r. w Lizbonie Rada Europejska, polegającego na przekształceniu Unii Europejskiej w najbardziej konkurencyjną i dynamiczną, opartą na wiedzy gospodarkę na świecie, zdolną do zapewnienia trwałego wzrostu gospodarczego, stworzenia liczniejszych i lepszych miejsc pracy oraz zagwarantowania większej spójności społecznej. Trójkąt wiedzy, który tworzą edukacja, badania i innowacje, jest niezbędny do osiągnięcia tego celu.

Biorąc pod uwagę wyzwania stojące przed Europą, 7. PR ma następujące cele:

- 1) wspieranie współpracy ponadnarodowej we wszystkich obszarach badań i rozwoju technologicznego,
- 2) zwiększenie dynamizmu, kreatywności i doskonałości europejskich badań naukowych w pionierskich dziedzinach nauki,
- 3) wzmocnienie potencjału ludzkiego w zakresie badań i technologii przez zapewnienie lepszej edukacji i szkoleń, łatwiejszego dostępu do potencjału i infrastruktury badawczej, wzrost uznania dla zawodu naukowca oraz zachęcenie badaczy do mobilności i rozwijania kariery naukowej,

¹ W dalszej części artykułu – 7. PR.

² W dalszej części artykułu – 6. PR.

4) zintensyfikowanie dialogu między światem nauki i społeczeństwem w Europie celem zwiększenia społecznego zaufania do nauki,

5) wspieranie szerokiego stosowania rezultatów i rozpowszechniania wiedzy uzyskanej w wyniku działalności badawczej, finansowanej ze środków publicznych³.

Szósty Program Ramowy ma natomiast na celu wspieranie rozwoju technologicznego i badań naukowych w Europie. W 6. PR mogą wziąć udział każda osoba prawna, uczelnie, ośrodki badawcze, przedsiębiorstwa (mikro, małe, średnie, duże, firmy rzemieślnicze), stowarzyszenia oraz związki grupujące firmy poszczególnych branż, izby itp.; instytucje z krajów członkowskich Unii Europejskiej; instytucje z krajów stowarzyszonych; instytucje z krajów trzecich (tzn. nienależących do dwóch wymienionych grup) na specjalnych warunkach; europejskie organizacje badawcze; instytucje spoza Europy na specjalnych warunkach. Szósty Program Ramowy Unii Europejskiej jest głównym instrumentem służącym wykreowaniu Europejskiej Przestrzeni Badawczej (*the European Research Area*), która z założenia ma obejmować obszar wszystkich krajów Unii, zarówno obecnych, jak i przyszłych.

Celem wszystkich projektów realizowanych pod egidą Programu jest integracja badań oraz strukturyzacja Europejskiej Przestrzeni Badawczej przez silniejsze powiązania z krajowymi, regionalnymi i innymi europejskimi inicjatywami, a także wzmocnienie fundamentów Europejskiej Przestrzeni Badawczej.

2. Typy projektów

Sieci Doskonałości (*Networks of Excellence, NoE*) to typ projektu, który pojawił się po raz pierwszy w 6. Programie Ramowym. Kładzie on nacisk na rozwój współpracy między uczelniami, ośrodkami badawczo-rozwojowymi oraz małymi i średnimi przedsiębiorstwami a samorządem lokalnym. Współpraca ta ma doprowadzić do zwiększenia efektywności badań naukowych. Każda sieć powinna prowadzić działania badawcze, działania integracyjne (adaptacja działań badawczych partnerów, tworzenie wirtualnych i interaktywnych stanowisk pracy, wymiana personelu, wspólne wykorzystywanie wyników badań) oraz działania w celu rozpowszechniania „doskonałości” (szkolenie badaczy, informowanie o osiągnięciach, wsparcie zastosowań innowacji technologicznych w małych i średnich przedsiębiorstwach). Podmioty zgrupowane w ramach Sieci Doskonałości tworzą konsorcjum, które samodzielnie ustala podział środków finansowych pomiędzy partnerów. Czas trwania projektu musi wynosić co najmniej 5 lat.

Projekty Zintegrowane (*Integrated Projects, IP*) to typ projektu, który również po raz pierwszy pojawił się dopiero w 6. Programie Ramowym. Jego priorytetem jest rozpowszechnianie wyników badań w przemyśle w celu ulepsza-

³ <http://www.kpk.gov.pl/7pr/podstawy/index.html>

nia produktów, procesów i usług. Projekty zintegrowane muszą łączyć w sobie prace badawcze, działania prezentacyjne (wdrożeńowe), transfer technologii, działania szkoleniowe i promocyjne. Czas trwania projektu powinien wynosić od 3 do 5 lat.

Następne w kolejności są Projekty Badawcze Celowe (*Specific Targeted Research Projects, STRePs*) oraz Projekty Innowacyjne Celowe (*Specific Targeted Innovation Projects*). Projekty te dzielą się na tzw. projekty badawczo-rozwojowe (*Research and Development Projects*), które mają na celu pozyskanie nowej wiedzy, która jednak znajdzie zastosowanie w praktyce, oraz projekty demonstracyjne (*Demonstration projects*), których celem jest tylko wykazanie użyteczności nowych technologii, będących na etapie jeszcze uniemożliwiającym komercjalizację. Realizacja projektu typu STReP wymaga przynajmniej trzech uczestników z trzech różnych krajów członkowskich lub stowarzyszonych.

Kolejna grupa projektów dotyczy działań badawczych dla MŚP⁴ (*Specific Research Activities for SMEs*). Są to Projekty Badawcze Sektorowe (*Collective Research Projects*) oraz Projekty Badawcze CRAFT (*Cooperative Research Projects, CRAFT*).

Projekty Badawcze Sektorowe (*Collective Research Projects*) są wykonywane przez instytucje badawcze na rzecz większej liczby MŚP funkcjonujących w danym sektorze. Ich głównym założeniem jest zwiększenie konkurencyjności tych przedsiębiorstw, transfer technologii, rozwiązywanie wspólnych problemów przedsiębiorstw. Konsorcjum projektu może być skonstruowane z minimum trzech niezależnych stowarzyszeń przemysłowych z dwóch różnych krajów członkowskich lub stowarzyszonych, albo z jednego europejskiego stowarzyszenia przemysłowego, w którego skład wchodzi minimum dwa niezależne stowarzyszenia mające osobowość prawną, pochodzące z dwóch różnych krajów członkowskich lub stowarzyszonych. Dodatkowo uczestniczyć mogą minimum dwa MŚP z dwóch różnych krajów członkowskich lub stowarzyszonych oraz jako wykonawcy dwie jednostki badawczo-naukowe.

Projekty badawcze CRAFT (*Cooperative Research Projects, CRAFT*) są przeprowadzane przez instytucje naukowo-badawcze dla grup małych i średnich przedsiębiorstw z różnych krajów europejskich, które to przedsiębiorstwa muszą takie badania wykonać, a nie mają odpowiedniego zaplecza w postaci sprzętu czy personelu. Konsorcjum projektu CRAFT powinno być złożone przynajmniej z 3 niezależnych MŚP działających w dwóch różnych krajach członkowskich lub stowarzyszonych z UE, z których przynajmniej jedno jest z kraju członkowskiego lub kandydującego, a także przynajmniej dwóch instytucji naukowo-badawczych niezależnych od MŚP i działających w dwóch różnych krajach członkowskich lub stowarzyszonych z UE, z których przynajmniej jedna jest z kraju członkowskiego lub kandydującego.

⁴ Małe i średnie przedsiębiorstwa.

Celem Akcji Koordynacyjnych jest zwiększenie integracji badaczy, przedsiębiorców, użytkowników, inwestorów, administratorów i menedżerów programów badawczych. Obejmują m.in. organizację spotkań, prowadzenie szkoleń, wymianę personelu, propagowanie tzw. dobrych przykładów, tworzenie systemu przepływu informacji i grup eksperckich.

Z kolei Akcje Wspierające (*Specific Support Actions*) obejmują m.in. konferencje, seminaria, nagrody i konkursy naukowe oraz grupy robocze i eksperckie. Mają na celu zachęcenie naukowców do brania udziału w 6. Programie Ramowym⁵.

3. Rodzaje działań podejmowanych w projektach

W projektach realizowanych w ramach 6. Programu Ramowego można wyodrębnić 5 rodzajów działań. Są to **badania naukowe**, których celem jest poszerzenie istniejącego zakresu wiedzy, niezwiązane z celami przemysłowymi lub komercyjnymi, bądź też badania naukowe nastawione na pozyskanie nowej wiedzy, która znajdzie zastosowanie w rozwoju nowych produktów, procesów lub usług bądź też znacząco usprawni istniejące produkty, procesy lub usługi.

Kolejne to **działania innowacyjne** polegające na ochronie własności intelektualnej: ochronie wiedzy uzyskanej w związku z działaniami podejmowanymi podczas realizacji projektu, działaniami związanymi z rozpowszechnianiem rezultatu prac poza konsorcjum, takimi jak publikacje, konferencje, warsztaty, Internet; badaniach nad skutkami społeczno-ekonomicznymi polegającymi na oszacowaniu potencjalnego wpływu społecznego nowej wiedzy i technologii, a także analizie czynników, które wpłyną na ich wykorzystanie (np. standaryzacji, czynników etycznych itd.); czynnościach promujących wykorzystanie rezultatów takich badań, jak stworzenie planu rozpowszechniania pozyskanej wiedzy.

Innym rodzajem działań jest **prezentacja** oznaczająca przekształcanie rezultatów badań w dziedzinie przemysłu w plany lub projekty nowych, zmienionych lub ulepszonych produktów, procesów lub usług, jeśli mają być przeznaczone do sprzedaży lub użytkowania, włączając w to stworzenie początkowego prototypu, który nie może być wykorzystywany do celów komercyjnych. Może ona także dotyczyć koncepcyjnego opracowania lub projektu innych produktów, procesów lub usług, pod warunkiem, że takie projekty nie mogą być przekształcane lub wykorzystywane do celów przemysłowych lub komercyjnych. Prezentacja nie dotyczy rutynowych lub okresowych zmian produktów, linii produkcyjnych, procesów wytwórczych istniejących usług i innych już mających miejsce działań, nawet jeśli zmiany te niosą za sobą ulepszenia.

Kolejny rodzaj działań stanowią **szkolenia**, które mają zapewnić zaawansowane szkolenia dla badaczy i personelu, menedżerów, członków kadr kierowniczych (w szczególności w małych i średnich przedsiębiorstwach) i potencjalnych

⁵ <http://prelude.silesia-region.pl/index1.php?str=program2006>.

użytkowników wiedzy wygenerowanej w projekcie. Przez szkolenie często rozumie się także czynności podejmowane przez specjalistyczne organizacje, które mogą uczestniczyć w projektach jako wykonawcy, nawet jeśli nie wykonują zadań z zakresu badań naukowych i technologii⁶.

Czynności dotyczące **zarządzania konsorcjum** mogą być podejmowane przez każdego z wykonawców lub tylko przez paru z nich. Polegają one na uzyskaniu certyfikatu audytora przez każdego z wykonawców, przeprowadzeniu przez konsorcjum konkursu w celu pozyskania nowych partnerów stosownie do postanowień kontraktu, przestrzeganiu umowy konsorcjum, uzyskaniu zabezpieczenia finansowego jak gwarancji bankowej, gdy są wymagane przez Komisję, a nadto na jakichkolwiek innych czynnościach związanych z zarządzaniem, podejmowanych na poziomie konsorcjum, takich jak:

- 1) koordynacja działań technicznych w projekcie,
- 2) szeroko pojęte całościowe zarządzanie pod względem prawnym, etycznym, finansowym i administracyjnym,
- 3) koordynacja zarządzania wiedzą i innymi czynnościami innowacyjnymi,
- 4) nadzorowanie promocji zasady równości płci w pracach nad projektem,
- 5) nadzorowanie działań naukowych i społecznych związanych z obszarami badań przeprowadzanych w projekcie,
- 6) inne czynności związane z zarządzaniem, przewidziane przez aneksy⁷.

Koszty zarządzania są refundowane w 100% każdemu z wykonawców bez względu na ich model kosztowy, do wysokości 7% finansowego wkładu Komisji do projektu⁸.

4. Wkład finansowy Wspólnoty w projekty

Wkład finansowy Wspólnot w projekty realizowane w ramach 6. Programu Ramowego może przybrać formę zamówień publicznych w wyniku konkursu ofert bądź grantu (albo subwencji), w wyniku konkursu wniosków projektowych.

Stosownie do art. 88 § 1 Regulaminu Finansowania (RF) kontrakty publiczne są zawierane w celu osiągnięcia korzyści finansowej, w formie pisemnej, przez osobę upoważnioną do zawarcia tego kontraktu, w celu uzyskania od Komisji Europejskiej środków na poczet płatności dokonywanych w całości lub w części z budżetu, aktywów ruchomych bądź nieruchomości, realizacji prac albo świadczenia usług. Kontrakty te dotyczą zakupu lub wynajmu budynków, dostaw, umów o pracę i usług⁹. W wypadku procedury zamówień publicznych proponowany projekt pociąga za sobą zakup dóbr lub usług, które Komisja potrzebuje do swoich działań własnych. Wkład finansowy ze strony Komisji pokrywa zwykle

⁶ *Guide to Financial Issues relating to Indirect Actions of the 6 FP*, s. 38–40.

⁷ Art. II. 2 Aneksu II.

⁸ *Guide...*, s. 41.

⁹ Art. 88 § 1 RF.

100% ceny. Ponieważ projekty tego typu są w całości finansowane przez Komisję, więc tylko ona ma prawa autorskie do wyników badań. Wykonawcy pozyskiwani są przez konkurs ofert. Tego typu finansowanie dotyczy tylko sytuacji, w których nabywane są określone dobra bądź usługi i jest ono ograniczone tylko do tzw. Akcji Wspierających (*Specific Support Actions*)¹⁰.

Zgodnie z art. 108 RF granty są to bezpośrednie wkłady finansowe z budżetu, dokonywane w formie darowizny, mające na celu finansowanie działań wspomagających w realizację założeń polityki Unii Europejskiej lub funkcjonowania organów, które realizują zadania stanowiące ogólny interes Europy albo mają pomóc kształtować politykę Unii Europejskiej.

Umowa o grant powinna mieć formę pisemną¹¹. W przypadku grantu chodzi o wsparcie działań uznanych przez Komisję za potrzebne i użyteczne, ale nie realizowanych ściśle według jej własnych potrzeb. W tego typu projektach wkład Komisji wynosi do 100% kosztów dopuszczalnych, finansowanie opiera się na zasadzie *non-profit* i współfinansowania, a w szczególnych sytuacjach na ryczałcie. W większości przypadków, prawa autorskie do rezultatów działań badawczych mają wykonawcy, zwykle ci, którzy przyczynili się do osiągnięcia tego rezultatu. Wykonawcy pozyskiwani są przez konkurs wniosków projektowych. Przez grant lub subwencję finansowane są wszystkie pozostałe instrumenty, tj. Akcje Wspierające, o ile nie są finansowane w ramach procedury zamówień publicznych, Projekty Zintegrowane, Sieci Doskonałości, Projekty Badawcze Celowe oraz Projekty Innowacyjne Celowe, Działania Badawcze dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw, Zintegrowane Inicjatywy Strukturalne, Akcje Koordynacyjne i Akcje Marie-Curie.

Finansowanie Komisji w formie grantu ma dwie formy: określonej kwoty (lub ryczałtu) bądź refundacji poniesionych kosztów.

Określona kwota (lub ryczałt) to forma finansowania ograniczona tylko do stypendiów, nagród i szkoleń, gdzie stawki są ustalane na jednakowym poziomie dotyczącym wszystkich uczestników, a wkład Komisji Europejskiej jest mniejszy niż 5000 euro. W celu zapewnienia zgodności z zasadami współfinansowania, *non-profit* i właściwego zarządzania finansami, stawki ryczałtu są poddawane rewizji przez upoważnioną osobę przynajmniej co dwa lata. Powinny być zaaprobowane przez Komisję¹². Zastosowanie stawek ryczałtowych jest ograniczone do niektórych Akcji Wspierających i niektórych akcji mających na celu promocję zasobów ludzkich i mobilności¹³.

Większość działań podejmowanych w ramach 6. Programu Ramowego UE jest finansowana w ramach refundacji poniesionych kosztów. Ten typ finansowania opiera się na dwóch generalnych zasadach: zasadzie *non-profit* – celem grantu

¹⁰ *Guide...*, s. 17.

¹¹ Art. 108 § 1 RF.

¹² Art. 181 § 1 RF.

¹³ Art. 14 § 1b RP.

nie może być wygenerowanie zysku dla uczestników¹⁴, oraz zasadzie współfinansowania, na której opiera się wkład finansowy Wspólnoty w finansowanie 6. Programu Ramowego, a która nie dotyczy tylko kosztów studiów, konferencji i przetargów publicznych¹⁵.

Stosowanie tych zasad oznacza zatem, że wkład Wspólnoty w finansowanie projektu na zasadach ryczału albo refundacji poniesionych kosztów nie może przekroczyć 100% wszystkich kosztów podejmowanych działań (*zasada non-profit*) bądź nigdy nie może wynieść 100% wszystkich kosztów podejmowanych działań (*zasada współfinansowania*). Wyjątkiem są wnioski projektowe dotyczące zakupu dokonywanego na zasadach zamówień publicznych albo przybierające formę określonego wcześniej ryczału ustanowionego przez Komisję. Także w przypadku Akcji Wspierających dofinansowanie może przekroczyć 100%, jeśli działania te zostały samodzielnie sfinansowane przez uczestników.

Finansowanie Komisji w postaci grantu może mieć formę grantu na integrację lub grantu do budżetu.

Grant na integrację to dofinansowanie Komisji Europejskiej. Przyjmuje formę określonej sumy przeznaczonej na wsparcie wspólnego programu działań (*JPA – Joint Programme of Activities*), który będzie prowadził do osiągnięcia trwałej integracji w ramach sieci w wypadku realizacji projektów typu Sieci Doskonałości¹⁶. Wysokość takiego grantu jest obliczana z uwzględnieniem stopnia integracji, liczby badaczy, którzy mają zostać zintegrowani, charakterystycznych cech określonej dziedziny badań i wspólnego programu działań. Powinien on zostać przeznaczony na uzupełnienie środków wyłożonych przez uczestników w celu zrealizowania wspólnych programów działań. Grant powinien być wypłacony na podstawie rezultatów badań poprzedzających wykonanie wspólnego programu działania, pod warunkiem że wysokość jego wydatków, zaświadczona przez audytora zewnętrznego, a w przypadku organów publicznych – przez właściwego urzędnika, jest większa niż sam grant¹⁷.

W wypadku pozostałych instrumentów 6. Programu Ramowego (Projektów Zintegrowanych – IP), Projektów Badawczych lub Innowacyjnych (STREP), Specjalnych Projektów Badawczych dla MŚP (Projekty CRAFT i Sektorowe), Zintegrowanych Inicjatyw w Dziedzinie Infrastruktury (I), Działań Koordynujących (CA), części Działań Promujących Zasoby Ludzkie i Mobilność (Działania Marii Curie) i części Działań Wspomagających (SSA), wkład finansowy Wspólnoty jest realizowany przez grant do budżetu. Grant ten powinien być wykalkulowany jako procent budżetu ustanowionego przez uczestników projektu w celu podejmo-

¹⁴ Art. 165 § 1, IM.

¹⁵ FP6 – EC – Annex III (*Instruments and Rules for Financial Participation by the Community*) – Section 2 § 5 (*Detailed Rules for Financial Participation by the Community*).

¹⁶ H. Kocek, B. Trammer, *Finansowanie Projektów w 6. Programie Ramowym*, Warszawa 2006, Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych UE, s. 7.

¹⁷ Art. 14 § 1 pkt a RP.

wania bezpośrednich działań, dostosowany do typu czynności i biorący pod uwagę model kosztowy stosowany przez uczestników. Wydatki konieczne do wdrażania akcji bezpośrednich powinny być zaświadczone przez audytora zewnętrznego, a w wypadku urzędów publicznych przez odpowiedniego urzędnika¹⁸.

5. Rodzaje kosztów w projektach 6. Programu Ramowego

W przeciwieństwie do poprzednich programów ramowych, w 6. Programie Ramowym nie zostały wyodrębnione poszczególne kategorie kosztów dopuszczalnych. Wyznacznikiem dla nich są zasady księgowości uczestników projektu.

Koszty dopuszczalne muszą być rzeczywiste, ekonomicznie uzasadnione, niezbędne do realizacji projektu. Koszty muszą być rzeczywiście poniesione (tzw. koszty realne). Nie mogą być szacowane ani planowane. Muszą być zarejestrowane w rachunkach i dokumentach podatkowych oraz możliwe do zidentyfikowania i skontrolowania. Ta zasada zapewnia, że omijane są koszty fikcyjne, jak faktury wewnętrzne, subiektywne oszacowania albo koszty przypadkowe.

Aby określone koszty mogły zostać zaliczone do grupy kosztów rzeczywistych, muszą być poniesione podczas trwania projektu. Kosztami takimi nie będą koszty poniesione przed rozpoczęciem lub po zakończeniu trwania projektu, poza kosztami sporządzenia raportów końcowych, które mogą zostać poniesione 45 dni po zakończeniu projektu lub po wypowiedzeniu kontraktu, w zależności co nastąpi szybciej.

Pojęcie ekonomiczności kosztów odnosi się do standardu „dobrego gospodarowania” środkami publicznymi. Może być rozumiane jako minimalizowanie kosztów ponoszonych w celu wykonania zadań. Pojęcie to nierozdzielnie wiąże się z pojęciem efektywności. Efektywność z kolei związana jest z określaniem zakresu celów, które mają być osiągnięte, oraz związku między zamierzonym a osiągniętym wynikiem danego działania. Efektywność kosztów oznacza związek między kosztami projektowanymi a wynikami, wyrażony przez stosunek kosztów do osiągniętego wyniku.

Koszty muszą być rozsądne i zgodne z zasadami prawidłowego zarządzania finansami, założeniami projektu i formalnymi regułami sprawozdawczości finansowej. Muszą też pozostawać w związku z zasadami postępowania danego uczestnika¹⁹.

Koszty muszą być także konieczne do realizacji projektu, tzn. muszą bezpośrednio wynikać z zaplanowanego merytorycznego zakresu projektu, co jednoznacznie oznacza, że są one konieczne do zrealizowania zadań przewidzianych

¹⁸ Art. 14 § 1 pkt c RP.

¹⁹ *Guide...*, s. 25–26.

w projekcie. Muszą być spójne z zakresem obowiązków i przedstawione w budżecie zawartym w kontrakcie lub opisie działań²⁰.

Koszty muszą być określone zgodnie z przyjętymi przez wykonawcę zasadami księgowymi, poniesione w okresie realizacji projektu (z wyjątkiem kosztów sporządzenia raportu końcowego, które mogą zostać poniesione do 45 dni po zakończeniu projektu) oraz zaksięgowane w księgach rachunkowych wykonawcy, który je poniósł nie później niż w dniu wystawienia raportu audytora. Procedury księgowe stosowane przy księgowaniu kosztów i wpływów uwzględniają zasady księgowe obowiązujące w państwie, w którym siedzibę ma wykonawca, a także pozwalają na bezpośrednie porównanie kosztów i wpływów poniesionych w trakcie realizacji projektu z pełnym bilansem związanym z ogólną działalnością gospodarczą wykonawcy²¹.

Przykładowe koszty dopuszczalne to koszty zatrudnienia personelu, wyposażenia trwałego, koszty podróży, koszty podwykonawstwa, materiały eksploatacyjne oraz koszty zatrudnienia personelu. Niedopuszczalne koszty projektu to podatki pośrednie, w tym podatek od towarów i usług (VAT) oraz cło, należne odsetki, rezerwy na poczet przyszłych ewentualnych strat lub wiarygodności, straty wynikające z ujemnych różnic kursowych, koszty zadeklarowane, poniesione lub zwrócone w odniesieniu do innego projektu KE, koszty odnoszące się do zwrotu inwestycji kapitałowych, długi i koszty obsługi długów, zbędne lub nieprzemysłane wydatki oraz wszelkie inne wydatki niespełniające warunków kosztów dopuszczalnych²².

6. Koszty zatrudnienia personelu jako przykład kosztów dopuszczalnych

Dla zaliczenia należności wynikających z umów zawieranych z osobami pracującymi nad projektem umowy takie muszą spełnić następujące warunki: umowa powinna zobowiązywać osobę fizyczną do wykonywania na rzecz wykonawcy projektu pracy, która obejmuje zadania należące do projektu; osoba fizyczna powinna pracować pod kierownictwem wykonawcy projektu; osoba fizyczna powinna pracować w pomieszczeniach wykonawcy projektu; wynik pracy powinien należeć do wykonawcy projektu; koszt takiego zatrudnienia nie może odbiegać znacząco od kosztu pracowników podobnej kategorii zatrudnionych u wykonawcy projektu na podstawie umowy o pracę; koszty podróży oraz diet związane z uczestnictwem danej osoby w projekcie powinny być pokrywane bezpośrednio przez wykonawcę projektu²³.

²⁰ H. Kocek, B. Trammer, *op. cit.*, s. 9.

²¹ Art. II.19 pkt a, b, c, d Aneksu II (Zasady ogólne), za: H. Kocek, B. Trammer, *op. cit.*, s. 8.

²² Art. II.19.2 Aneksu II, za: H. Kocek, B. Trammer, *op. cit.*, s. 11.

²³ Art. II. 19 Aneksu II, w tłum. Krajowego Punktu Kontaktowego, *Koszty personelu w projektach 6. Programu Ramowego w warunkach polskich*.

Podkreślenia wymaga nieustanowienie w 6. Programie Ramowym obowiązku zatrudniania osób pracujących nad projektami zawsze na podstawie umowy o pracę. Stosownie bowiem do art. 22 § 1, 1¹ i 1² kodeksu pracy²⁴ przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca – do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem. Zatrudnienie w warunkach określonych w § 1 jest zatrudnieniem na podstawie stosunku pracy, bez względu na nazwę zawartej przez strony umowy. Nie jest dopuszczalne zastąpienie umowy o pracę umową cywilnoprawną przy zachowaniu warunków wykonywania pracy określonych w § 1. W prawnym stosunku pracy następuje włączenie pracownika do działalności pracodawcy i podporządkowanie go regulaminowi pracy oraz poleceniom kierownictwa co do miejsca, czasu i sposobu wykonywania pracy. Pracownik zobowiązany jest do przestrzegania ustalonej dla danej dziedziny normy pracy, co nie występuje w stosunkach cywilnoprawnych²⁵. O tym, że zatrudnienie było w ramach stosunku pracy, a nie umowy cywilnoprawnej, świadczy wykonywanie pracy zmianowej, dyspozycyjność i podporządkowanie pracodawcy²⁶. Tymczasem pojęcia „kierownictwa” (ang. *under instructions*) nie można bezpośrednio utożsamiać z pojęciem podporządkowania w ujęciu kodeksowym. Podporządkowanie oznacza bowiem ściśle stosowanie się do poleceń pracodawcy, natomiast kierownictwo, w przypadku specyficznej pracy, jaką jest praca o charakterze naukowo-badawczym, charakterystyczna dla projektów, niesie ze sobą pewien nadzór o charakterze merytorycznym, wytyczenie kierunków pracy, jednak nie oznacza automatycznego wykonywania poleceń pracodawcy. Wobec tego najwłaściwszą formą wykonywania takiej umowy będzie umowa-zlecenie, która będąc umową starannego działania, zakłada wydawanie przez zleceniodawcę wskazówek dotyczących wykonywania zlecenia, których nie można utożsamiać z klasycznym ujęciem podporządkowania w rozumieniu art. 22 k.p.²⁷

O tym, że określona umowa ma charakter umowy o pracę, decydują czynniki wymienione w art. 22 k.p., a nie rodzaj wykonywanej pracy. Ten sam rodzaj pracy, w zależności od okoliczności jej wykonywania, może być bowiem świadczony na różnej podstawie prawnej. W razie ustalenia, że w łączącym strony stosunku prawnym występowały elementy obce stosunkowi pracy (np. brak podporządkowania, możliwość zastąpienia pracownika osobą trzecią), nie jest możliwa ocena, że zawarta została umowa o pracę. O tym, że strony łączyła umowa o pracę,

²⁴ Dalej: k.p.

²⁵ Por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 1979 r., II URN 19/79, NP 1981, nr 6.

²⁶ Por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 września 1997 r., II UKN 232/97, OSNP 1998, z. 13, poz. 407.

²⁷ G. Bieniek (red.), *Komentarz do kodeksu cywilnego, Zobowiązania*, t. 2, Warszawa 2003, s. 352–353.

nie przesądza także określenie stawki godzinowej²⁸. Także kwestia pokrywania kosztów podróży oraz diet związanych z uczestnictwem danej osoby w projekcie bezpośrednio przez wykonawcę projektu nie może jeszcze decydować o zatrudnieniu w ramach umowy o pracę, ponieważ w niektórych programach zostało wyraźnie zastrzeżone, że koszty te zostaną sfinansowane w ramach środków przyznanych z Komisji Europejskiej.

Za dopuszczalnością zawarcia umowy o charakterze cywilnoprawnym przemawia również sama zasada swobody zawierania umów. Zatrudnienie nie musi mieć charakteru pracowniczego. Praca może być świadczona także na podstawie umów cywilnoprawnych²⁹. O wyborze rodzaju podstawy prawnej zatrudnienia decydują zainteresowane strony (art. 353¹ kodeksu cywilnego w związku z art. 300 k.p.), kierując się nie tyle przesłanką przedmiotu zobowiązania, ile sposobu jego realizacji³⁰. Przepis art. 22 § 11 k.p. nie stwarza prawnego domniemania zawarcia umowy o pracę. O rodzaju zawartej umowy rozstrzyga zgodna wola stron³¹. Zakwalifikowanie umowy o świadczenie usług jako umowy o pracę wymaga uwzględnienia reguł wykładni oświadczeń woli (art. 65 k.c. w związku z art. 300 k.p.), zwłaszcza gdy nie występują zachowania stron sprzeczne z postanowieniami zawartej umowy cywilnoprawnej³². Ponadto jeżeli umowa wykazuje wspólne cechy dla umowy o pracę i umowy prawa cywilnego z jednakowym ich nasileniem, to o jej typie (rodzaju) decyduje zgodny zamiar stron i cel umowy, który może być wyrażony także w nazwie umowy³³.

Zasadę swobody dopuszczalności zawierania umów przestrzega również Komisja Europejska, skoro w żadnym z dokumentów nie posługuje się ona określeniem „umowa o pracę” (*contract of employment, contract of service, employment contract, service contract*), a wprost przeciwnie – dopuszcza zatrudnienie stosownie do prawa obowiązującego w państwie wykonawcy (*directly employed by the contractor in accordance with national law*³⁴), nie zastrzegając nigdzie, że mogą one być rozliczane tylko w ramach *subcontractingu*.

²⁸ Por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2000, I PKN 133/00, OSNP 2002, z. 14, poz. 326.

²⁹ Por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 1999 r., I PKN 432/99, OSNP 2001, z. 9, poz. 310.

³⁰ Por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2000 r., I PKN 594/99, OSNP 2001, z. 21, poz. 637.

³¹ Por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., OSNP 1999, z. 19, poz. 627.

³² Por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 1998 r., I PKN 532/97, OSNP 1999, z. 3, poz. 81.

³³ Por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1998 r., I PKN 191/98, OSNP 1999, z. 14, poz. 449.

³⁴ <http://www.finance-helpdesk.org/front/ShowCategory.aspx?ItemId=280>.

7. Pośrednie i bezpośrednie koszty dopuszczalne

Koszty bezpośrednie są to te wszystkie koszty bezpośrednio przypisane do projektu, które spełniają wymogi określone w art. II.19 Aneksu II i które mogą być jasno zidentyfikowane i uzasadnione stosownie do zasad rachunkowości obowiązujących u wykonawcy³⁵. Szczególnym rodzajem kosztów bezpośrednich są koszty tzw. podwykonawstwa. Generalną zasadą jest to, że wykonawcy mają możliwość samodzielnego wykonywania prac związanych z projektem. Podwykonawstwo jest wyjątkiem od tej zasady. Umowa o podwykonawstwo to umowa mająca na celu świadczenie usług związanych z zadaniami projektu, które nie mogą być wykonane przez samego wykonawcę, zawarta pomiędzy wykonawcą a jednym lub więcej podwykonawców³⁶. Ponieważ podwykonawcy tylko świadczą usługi na rzecz projektu, oczywiste jest więc, że jakiegokolwiek prawa własności intelektualnej wynikające z przeprowadzonych prac należą do wykonawców. Podwykonawca wybierany jest w drodze przetargu. Umowa o podwykonawstwo może dotyczyć tylko części projektu i może być zawarta tylko z osobami trzecimi, co oznacza, że nie może być zawarta pomiędzy samymi wykonawcami, chociaż podstawowe zadania w projekcie nie powinny być wykonywane w ramach umowy o podwykonawstwo. Jeśli nawet pojawi się taka propozycja, to musi ona uzyskać zgodę Komisji bądź też podwykonawca powinien wstąpić do projektu jako wykonawca lub dane zadanie powinno zostać rozdzielone pomiędzy pozostałych wykonawców. Nie mogą być realizowane w ramach umowy o podwykonawstwo zadania związane z zarządzaniem konsorcjum, ale może to być np. organizacja konferencji.

W ramach umów o podwykonawstwo mogą być realizowane zadania, które nie mogą być wykonane przez żadnego z wykonawców, dotyczące produkcji albo usług niezbędnych do prawidłowego wdrożenia projektu oraz niestanowiące zadań podstawowych w projekcie.

Wykonawca ponosi pełną odpowiedzialność za wszelkie działania podwykonawcy i musi zagwarantować, że odpowiednie postanowienia kontraktu znajdują odzwierciedlenie w umowie z podwykonawcą³⁷.

Koszty pośrednie to wszystkie te koszty, które odpowiadają kryteriom określonym w art. II.19 (tzw. kosztów dopuszczalnych), a które nie mogą być zaliczone do bezpośrednio związanych z projektem³⁸. Do kosztów pośrednich mogą się np. zaliczać koszty związane z zarządzaniem i administrowaniem projektem, koszty wynajmu biura lub laboratorium, włączając w to czynsz, amortyzację budynku i wyposażenia, wodę, ogrzewanie, elektryczność, koszty konserwacji, ubezpieczenia i utrzymania bezpieczeństwa, wydatki na komunikację, opłaty pocztowe i za Internet, dostawy, koszty wyposażenia biura itd. Koszty te muszą

³⁵ Art. II.20.1 Aneksu II.

³⁶ Art. II.1 pkt 26 Aneksu II.

³⁷ *Guide...*, s. 31–35.

³⁸ Art. II.21 Aneksu II.

być uznane za ponoszone w bezpośrednim związku z bezpośrednimi kosztami dopuszczalnymi przez system księgowy uczestników projektu³⁹.

8. Modele rozliczania kosztów w projektach

W 6. Programie Ramowym występują trzy zasadnicze modele rozliczania kosztów: model FC, model FCF oraz model AC.

Model FC (*Full Costs*), tj. model kosztów pełnych, to model kosztów, w którym wykonawca wykazuje bezpośrednio i pośrednio dopuszczalne koszty poniesione w związku z realizacją projektu. Koszty pośrednie mogą w pełni obciążać budżet projektu, jednak muszą być wykazane zgodnie z systemem księgowania wykonawcy i uzasadnione jako koszty poniesione w ścisłym związku z bezpośrednimi dopuszczalnymi kosztami projektu.

W przypadku **modelu FCF (*Full Costs Flat Rate*)**, czyli modelu kosztów pełnych, wykonawca wykazuje dopuszczalne koszty bezpośrednie poniesione w związku z realizacją projektu, natomiast koszty pośrednie są obliczane ryczałtowo. Ryczałt wynosi 20% wszystkich kosztów bezpośrednich z wyłączeniem kosztów podwykonawstwa.

Model AC (*Additional Costs*) – model kosztów dodatkowych, to model, w którym wykonawca wykazuje dodatkowe dopuszczalne koszty bezpośrednie ponoszone przez instytucję (poza działalnością bieżącą) przy realizacji projektu, natomiast koszty pośrednie są obliczane ryczałtowo. Ryczałt wynosi 20% wszystkich dodatkowych kosztów bezpośrednich z wyłączeniem kosztów podwykonawstwa. Wykonawcy stosujący model AC mogą wykazywać w projekcie tylko te koszty bezpośrednie, które są dodatkowe do kosztów bieżących i nie mogą być uzupełniane z innych źródeł.

Wszyscy wykonawcy, z wyjątkiem osób fizycznych, mogą stosować model FC. Osoby fizyczne są zobowiązane do stosowania modelu AC. Małe i średnie przedsiębiorstwa mogą stosować model FC lub FCF. Organizacje niekomercyjne lub typu *non-profit*, publiczne lub prywatne, organizacje międzynarodowe, które nie mają systemu księgowego pozwalającego im na wyróżnienie udziału kosztów bezpośrednich i pośrednich związanych z realizacją projektu, mogą stosować model AC. Każdy z wykonawców jest zobowiązany do stosowania takiego samego modelu rozliczania kosztów we wszystkich projektach realizowanych w ramach 6. PR. Jeżeli koszty poprzedniego projektu były rozliczane przez wykonawcę, zgodnie z kontraktem, według modelu AC lub FCF, to istnieje możliwość zmiany modelu AC na FCF lub FC, podobnie modelu FCF na FC⁴⁰.

³⁹ *Guide...*, s. 37.

⁴⁰ H. Kocek, B. Trammer, *op. cit.*, s. 11–12.

9. Obsługa prawna i finansowa projektu 6. Programu Ramowego

Na strukturę prawną typowego projektu realizowanego w szkole wyższej, rozliczanego w systemie modelu kosztowego AC, składają się dwa podstawowe akty prawne, tj. umowa konsorcjum zawarta między partnerami projektu oraz kontrakt zawierany między poszczególnymi partnerami a Wspólnotą reprezentowaną przez Komisję Europejską. Załącznikami do kontraktu są aneks I i aneks II. Aneks I dotyczy merytorycznej części projektu, zawiera plan pracy i podział zadań pomiędzy poszczególnych partnerów, a także terminy ich wykonania. Z reguły określa także cele projektu i wynikające z niego korzyści, a także problemy, które mogą się pojawić przy jego realizacji. Aneks II normuje takie zagadnienia, jak zasady sprawozdawczości w projekcie, kwestie związane z wypowiedzeniem lub zawieszeniem kontraktu, obowiązki stron, podwykonawstwo, przekazywanie danych, prawa własności intelektualnej i ich ochronę, ogólne zasady finansowe, tj. rodzaje kosztów, modele ich rozliczania, uzyskanie certyfikatu audytora itd.

Przydział poszczególnych transzy dofinansowania z KE dla każdego z wykonawców ustala konsorcjum zgodnie z kontraktem i postanowieniami umowy konsorcjum, koordynator projektu (jest nim najczęściej jeden z partnerów projektu) powinien zaś bez nieuzasadnionej zwłoki rozdzielić dofinansowanie z KE pomiędzy wykonawców. Komisja Europejska po podpisaniu kontraktu wypłaca koordynatorowi zaliczkę do wysokości 85% szacowanego dofinansowania KE przypadającego na okres odpowiadający pierwszemu okresowi sprawozdawczemu oraz pierwszym 6 miesiącom kolejnego okresu sprawozdawczego. Zaliczka ta powinna być wypłacona w ciągu 45 dni od daty wejścia w życie kontraktu, daty przystąpienia do kontraktu ostatniego wykonawcy wymaganego do uzyskania minimalnej liczby uczestników lub daty przystąpienia do kontraktu ostatniego z wykonawców projektu. Raport za dany okres sprawozdawczy powinien być zatwierdzony w ciągu 45 dni od daty wpłynięcia do Komisji, w niektórych zaś przypadkach przedłużony do 90 dni. W terminie 45 dni po zatwierdzeniu raportów za każdy okres sprawozdawczy zostaje rozliczona kwota zaliczki wypłaconej przez KE za miniony okres sprawozdawczy. Komisja wypłaci koordynatorowi zaliczkę do wysokości 85% szacowanego dofinansowania KE, odpowiadającemu danemu okresowi sprawozdawczemu przedłużonemu o pierwsze 6 miesięcy kolejnego okresu sprawozdawczego. Gdy kwota płatności przyjętej za poprzedni okres sprawozdawczy jest niższa od kwoty zaliczki już wypłaconej konsorcjum, KE odejmuje różnicę od kwoty kolejnej zaliczki. Gdy kwota przyjęta za poprzedni okres sprawozdawczy jest wyższa od kwoty zaliczki wypłaconej już konsorcjum, Komisja dodaje różnicę do kwoty kolejnej zaliczki. W terminie 45 dni po zatwierdzeniu przez KE sprawozdań za ostatni okres sprawozdawczy i sprawozdań

końcowych, KE ureguje płatność obejmującą cały okres realizacji projektu⁴¹. Okres sprawozdawczy jest najczęściej roczny i trzeba za niego uzyskać zaświadczenie audytora. Każdy wykonawca może wybrać dowolnego uprawnionego audytora zewnętrznego, pod warunkiem że spełnia on następujące wymagania: musi być niezależny od wykonawcy, a nadto musi mieć uprawnienia do dokonywania ustawowych kontroli dokumentów finansowych zgodnie z ósmą dyrektywą Rady 84/253/EWG z dnia 10 kwietnia 1984 r. lub podobnymi przepisami krajowymi.

Zaświadczenie wystawione przez audytora nie pomniejsza odpowiedzialności wykonawców zgodnie z kontraktem ani praw KE wynikających z kontraktu. Powinno być ono sporządzone w jednym z oficjalnych języków UE⁴².

10. Wstępne informacje o 7. Programie Ramowym

1 stycznia 2007 r. rozpoczął się 7. Program Ramowy, mający na celu wspieranie prac badawczo-rozwojowych obejmujących prawie wszystkie dziedziny naukowe. Program ten różni się od poprzednich programów znaczącym uproszczeniem zasad uczestnictwa.

Struktura 7. Programu Ramowego jest oparta na 4 blokach. **Współpraca** zakłada współpracę międzynarodową w dziedzinie badań naukowych, np. w ramach sieci i koordynacji projektów badawczych. Koncentruje się na następujących tematach: zdrowie, żywność, rolnictwo, rybołówstwo i biotechnologia, technologie informacyjne i komunikacyjne, nanonauki, nanotechnologie, materiały i nowe technologie produkcyjne, energia, środowisko (łącznie ze zmianami klimatycznymi), transport (łącznie z aeronautyką), nauki społeczno-ekonomiczne i humanistyczne, przestrzeń kosmiczna oraz bezpieczeństwo.

Zadaniem grupy projektów **pomysły** jest wsparcie indywidualnych, nowatorskich przedsięwzięć naukowców pracujących indywidualnie i rywalizujących między sobą. Rozdziałem środków zajmuje się tu autonomiczna Europejska Rada ds. Badań Naukowych.

Blok **ludzie** jest kontynuacją tzw. Akcji „Marie Curie”, których celem jest wspieranie kariery zwłaszcza młodych naukowców przez system stypendiów i wymian międzyuczelnianych.

Grupa projektów **możliwości** ma na celu wsparcie infrastruktury badawczej, badań na rzecz średnich i małych przedsiębiorstw, a także regionalnych zespołów projektów badawczych.

⁴¹ *Ibidem*, s. 34.

⁴² *Ibidem*, s. 32–33.

11. Metody finansowania projektów w 7. Programie Ramowym

W 7. Programie Ramowym ustanowiono sześć metod finansowania projektów. **Projekty współpracy** zakładają finansowanie badań prowadzonych przez konsorcja złożone z wykonawców pochodzących z różnych państw. Mogą to być projekty badawcze o różnej skali.

Sieci doskonałości wspierają wspólne, długookresowe programy badań, wdrożone przez wiele organizacji badawczych łączących swoje działania w danej dziedzinie.

Działania koordynacyjne i wspierające polegają na wspieraniu działań mających na celu koordynację i wsparcie działań badawczych (tworzenie sieci, wymiany, międzynarodowy dostęp do infrastruktur badawczych, prace badawcze, konferencje itd.).

Projekty indywidualne wspierają projekty prowadzone przez indywidualne zespoły badawcze. Chodzi o projekty innowacyjne, które będą finansowane przez Europejską Radę ds. Badań Naukowych.

Wspieranie szkoleń i rozwijanie kariery naukowców to wspieranie szkoleń i rozwijanie kariery naukowców, w szczególności wykorzystywane do realizacji działań Akcji „Marie Curie”.

Badania na korzyść szczególnych grup, czyli wspieranie projektów badawczych, w ramach których większa część badań jest prowadzona przez uniwersytety, ośrodki badawcze lub inne podmioty prawne, na korzyść szczególnych grup, w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw lub zrzeczeń małych i średnich przedsiębiorstw⁴³.

12. Uczestnicy projektów

W projektach mogą brać udział zarówno osoby fizyczne, jak i osoby prawne, np. uczelnie wyższe, organizacje badawcze, osoby prawne utworzone na mocy prawa wspólnotowego (w tym Wspólnotowe Centrum Badawcze – JRC), organizacje międzynarodowe, instytucje publiczne, organy samorządowe i szkoły średnie oraz przedsiębiorstwa prywatne.

Liczba podmiotów biorących udział w projekcie, podobnie jak w przypadku 6. Programu Ramowego, zależy od typu i rodzaju projektu, jednak minimalna liczba uczestników to w większości projektów 3 podmioty, które są od siebie niezależne i pochodzą z trzech różnych krajów. Wyjątkiem są niektóre projekty koordynacyjne i wspierające oraz niektóre działania na rzecz indywidualnych na-

⁴³ <http://dwz.polsl.pl/7pr.htm>.

ukowców, w których może brać udział jeden podmiot z kraju członkowskiego lub stowarzyszonego.

Udział w projektach mogą brać kraje członkowskie, ale także i kraje trzecie, jak kraje stowarzyszone, mające ze Wspólnotą podpisaną umowę o współpracy naukowo-technicznej mówiącą o ich wkładzie finansowym do budżetu programu ramowego, kraje partnerskie współpracy międzynarodowej, klasyfikowane przez KE w grupie państw o niskich dochodach, dolnej strefie dochodów średnich lub górnej strefie dochodów średnich, wymienione w poszczególnych programach pracy oraz inne kraje trzecie po spełnieniu określonych warunków.

13. Rodzaje kosztów w projektach 7. Programu Ramowego

Podobnie jak w przypadku 6. Programu Ramowego, w 7. Programie Ramowym wyodrębnia się dwie zasadnicze grupy kosztów, a mianowicie koszty pośrednie i koszty bezpośrednie. Wysokość ryczałtu na koszty pośrednie wynosi 20%, ale może wynosić, w przypadku tych podmiotów, które nie są w stanie wykazać swoich rzeczywistych kosztów pośrednich, 60% (w przypadku dotacji przyznanych na podstawie zaproszeń do składania wniosków zamykających się przed 1 stycznia 2010 r.) oraz 40% (dla dotacji przyznanych na podstawie zaproszeń do składania wniosków zamykających się po 31 grudnia 2009 r.). Ponadto w przypadku badań innowacyjnych ryczałt ten wynosi 20%, a w przypadku Akcji „Marie Curie” (program *Ludzie*) – 10%. W projektach typu akcje koordynacyjne i wspierające koszty pośrednie ograniczone są do 7%. Nie występują tu jednak modele rozliczania kosztów.

Jednostka może więc wykazywać poniesione koszty dwoma sposobami. Pierwszy polega na wyliczeniu i sprawozdaniu rzeczywistej wartości kosztów pośrednich. Model ten mogą stosować instytucje posiadające system księgowy pozwalający na wyodrębnienie tego typu kosztów, często w rzeczywistości przewyższających ryczałt naliczany według sposobu II. Sposób drugi polega na rozliczeniu kosztów pośrednich jako ryczałtu według stawki ustalonej przez KE, przy czym są one liczone jako procent od poniesionych kosztów bezpośrednich z wyłączeniem usług obcych (*subcontracting*). Instytucja zobowiązana jest stosować wybrany sposób rozliczania do wszystkich projektów realizowanych w 7. PR. Jeśli jednak koszty pośrednie poprzedniego projektu były rozliczane jako ryczałt, to istnieje możliwość sprawozdania ich w sposób rzeczywisty w następnym projekcie. W takim jednak wypadku wszystkie kolejne projekty muszą być konsekwentnie rozliczane według nowo wybranego sposobu. Odwrotny kierunek zmian jest niemożliwy.

14. Obsługa prawna i finansowa projektu 7. Programu Ramowego

W procesie wykonywania kontraktów wypłacane są zaliczki na rzecz ich beneficjentów. Zaliczka zostanie wypłacona (na rachunek koordynatora, podobnie jak w 6. PR) w ciągu 45 dni od wejścia w życie umowy o dotację. Zaliczka ta ma zapewnić zachowanie płynności finansowej w trakcie trwania całego projektu, jej wysokość zostanie określona w trakcie negocjacji i zapisana w art. 6 umowy. KE określiła przewidywaną wielkość zaliczki dla projektów z więcej niż dwoma okresami sprawozdawczymi na 160% średniej wysokości dofinansowania KE przypadającego na okres sprawozdawczy (średnia wysokość dofinansowania przypadająca na okres = całkowite dofinansowanie/ilość okresów sprawozdawczych), natomiast dla projektów z jednym lub dwoma okresami sprawozdawczymi – 60–80% dofinansowania KE.

Płatności okresowe będą wypłacane na podstawie przedstawianych do KE sprawozdań (płatność = zaakceptowane koszty \times stawka dofinansowania). Kwota dofinansowania z KE nie może stanowić podstawy do osiągnięcia zysku. W porównaniu z 6. Programem Ramowych w 7. Programie Ramowym w znaczący sposób została ograniczona sprawozdawczość. Konieczność przedłożenia świadectwa audytora pojawia się tutaj dopiero wtedy, gdy wysokość dofinansowania z KE przekroczy 375 000 euro.

Do typowych dokumentów regulujących wewnętrzną organizację projektu zalicza się obecnie umowę o grant (*grant agreement*) oraz umowę konsorcjum (*consortium agreement*). Umowa o grant zastąpiła kontrakt. Jest ona zawierana pomiędzy KE a wszystkimi partnerami projektu w dwóch etapach. Najpierw podpisują ją koordynator i KE, a następnie w ciągu 45 dni pozostali partnerzy. Wzór tej umowy został opracowany przez Komisję wraz z listą klauzul, które mogą zostać przez jej strony zmienione. Do umowy dołączonych jest 6 załączników. Załącznik I stanowi opis projektu, Załącznik II zawiera zasady ogólne realizacji projektów, Załącznik III zawiera zasady szczególne istniejące tylko w wybranych typach projektów, Załącznik IV – formularz A (formularz przystąpienia do projektu od jego początku), Załącznik V – formularz B (formularz przystąpienia do projektu w jego trakcie), Załącznik VI – formularz C.

Umowa konsorcjum, jak w wypadku 6. Programu Ramowego, zawierana jest tylko pomiędzy partnerami projektu, a więc Komisja nie jest jej stroną. Z reguły jest obligatoryjna, powinna zostać zawarta jeszcze przed podpisaniem *grant agreement*. Jej celem jest uregulowanie wzajemnych stosunków pomiędzy partnerami i zasad funkcjonowania konsorcjum. Nie ma żadnego obowiązkowego wzoru tej umowy, bowiem Komisja stworzyła jedynie niewiążące propozycje.

Oprócz umowy konsorcjum partnerzy mogą zawrzeć umowę o poufności oraz umowę o współpracy. Umowa o poufności ma na celu zabezpieczenie poufnych

informacji, które strony udzielają sobie podczas negocjacji, a umowa o współpracy jest zawierana po to, aby uregulować zasady współpracy przyszłych partnerów na etapie występowania z wnioskiem do Komisji.

Podsumowanie

Reasumując, należy wskazać, że zarówno w przypadku 6., jak i 7. Programu Ramowego rodzaje kosztów pozostały niezmienione. W dalszym ciągu dzielą się one na koszty dopuszczalne i niedopuszczalne, pośrednie i bezpośrednie. Koszty niedopuszczalne to dające się określić podatki pośrednie, w tym podatek VAT, opłaty celne, należne odsetki, rezerwy na poczet przyszłych strat lub obciążeń, straty wynikające z ujemnych różnic kursowych, koszty związane ze zwrotem kapitału, koszty zadeklarowane lub poniesione albo zwrócone w związku z innym projektem, zobowiązania i koszty ich obsługi, wydatki nadmierne lub lekkomyślne, a zatem ich zakres pozostaje taki sam.

Zmieniły się natomiast metody wykazywania tych kosztów. W miejsce trzech modeli kosztowych pojawiły się dwa sposoby: pierwszy polega na tym, że jednostka wylicza i sprawozdaje rzeczywistą wartość swoich kosztów pośrednich, drugi, gdzie koszty pośrednie są rozliczane jako ryczałt według stawki ustalonej przez Komisję Europejską. Zmieniły się również wysokości dofinansowania przez Komisję Europejską. Obecnie stawka 100% dofinansowania dotyczy tylko kosztów zarządzania projektem, tzw. *management*; działania w zakresie badań i rozwoju technologicznego są dofinansowywane w wysokości 50 lub 75%, natomiast działania w zakresie demonstracji w wysokości 50%.

Trudno nie zauważyć, że zmianie uległy także nazwy aktów prawnych konstytuujących projekt. Bez zmian pozostał natomiast sam cel programów ramowych, a mianowicie wzmocnienie bazy naukowej i technologicznej przemysłu europejskiego, a przez to zapewnienie wysokiego poziomu konkurencyjności gospodarki europejskiej na arenie międzynarodowej.

Bibliografia

- Bieniek G. (red.), *Komentarz do kodeksu cywilnego. Zobowiązania*, t. 2, Warszawa 2003.
- Guide to Financial Issues relating to FP7 Indirect Actions*, Version 24/7/2007.
- Guide to Financial Issues relating to Indirect Actions of the 6 FP*, Version of February 2005.
- Kocek H., Trammer B., *Finansowanie Projektów w 6. Programie Ramowym*, Warszawa 2006, Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych UE.
- Skrzypek J. (red.), *Projekty współfinansowane ze środków UE: od pomysłu do studium wykonalności*, Warszawa 2005.
- Weiss E., *Zarządzanie projektami współfinansowanymi przez Unię Europejską*, Wrocław 2003.

Legal aspects of the 6th and 7th UE Framework Programme – similarities and differences

Summary

The article raises the issue of the 6th and 7th UE Framework Programme's legal regulation. The question it tries to answer is how such regulations work in practice.

The article is divided into two main parts. The first one introduces the legal regulations which can be met in projects which are performed under the 6th UE Framework Programme and the second one presents a summary of legal regulations which can be met in 7th UE Framework Programme's projects. In both cases these legal regulations are mainly connected with financial issues.

In both parts the author firstly mentions the types of projects, then she focuses on the way in which the European Community contributes to the projects and what are the types of costs. In the first part the types of costs are described in detail. The author emphasises the differences between eligible and non-eligible as well as direct and indirect costs.

Describing the eligible costs the author focuses on the personnel costs and the legal form of agreements which are concluded with people who are working on the projects realised in Poland.